

A · post

"Hamro Patrika"

Norge-Nepal Foreningen
Boks 1278, Vik
0111 Oslo 1

Postgirokonto:
0802 4202438

VELKOMMEN I
NORGE-NEPAL
FORENINGEN!

Dag Norling
John Collets Alle 46
0852 Oslo 8

PROGRAM:

1. Årsberetning
Regnskap
Valg av nye styremedlemmer
2. Lysbildeforedrag v/ Erik Steiniger
Planter og tradisjon blant
sherpaer og Tamanger
Urbefolkningens kunnskaper
om naturen er blitt ettertraktet
for kottlig industri. Gjennom
flere studieopphold har biologen
Erik Steiniger sett på bruk
av ville planter i Nepal.

Kaffe/kaker og utlodning i pausen!

VEL MØTT!

Nr. 4 November 1994

Velkommen til Årsmøtet i
Norge-Nepal Foreningen:

3. November 1994, kl. 19.00 e
Lektorenes Hus, Wergelandsvn. 15

- * Årsberetning
- * Lysbildeforedrag v/ Erik Steiniger
- Planter og tradisjon blant
Sherpaer og Tamanger
- * Utlodning, Kaffe/Te-kaker

STYRET:

		tlf jobb:	tlf privat:
MARIT KLEPPA (leder)	Skøyenveien 97 0375 Oslo	22313691	22521031
YNGVE GAUSLA (kasserer)	Gamllelinja 31 B, 1254 Oslo	22415790	22622296
BASUDHA GURUNG	Boks 488 1432 Ås MLH		64944967
WENCHE FOSSUM (sekretær)	Bjørnøstupa 25, 1453 Bjørnemyr		66916877
ANNE HAALAND	c/o WHO / TDR, CH-1211 Genève	095.41.22.7913812 (dir) 095.41.22.7913789 (sekr) 095.41.22.7880839 (fax)	
STEIN BIE	Anton Schjøthøg 19, 0454 Oslo	64949794	22469264
RAGNHILD KROGVIG KARLSEN	Nils Bays vei 27 B, 0876 Oslo		22231122
KIRSTEN GREINER	Landingsveien 84, 0767 Oslo		22141101 22140001 32768046
DINESH PRASAD AMATYA*	Kringsjå Studentby 667-1B, Sognaveien 218, 0864 Oslo		22187801

Personer med verv utenfor styret:

Redaktør HF:

Basudha Gurung (Denne gang)

Journalist:

OLAV MYRHOLT

Postboks 352
2601 Lillehammer

61253276
(tlf-svarer)

Revisor:

ROY FRIIS

Peiskrokveien 8,
1482 Nittedal

22937104 67076908

Valgkomiteen: Vibeke Eikås og Elbjørg Holm Erstad.

Anne Haaland kan - når hun er i Norge - ofte treffes på tlf 22690267.

*Nye medlemmer

10-års jubileum - 15. september.

32 personer var tilstede. Blant disse var flere nye kvinnelige studenter fra Ås.

Marit Kleppa ønsket velkommen. Dessverre var Chandika Olsen forhindret fra å fortelle om sitt skoleprosjekt p.g.a. dødsfall i familien. Vi håper hun vil komme tilbake senere.

Vi fikk se en nydelig nepalesisk kvinnekunst, fremført av Shushila ..., en av de nye studentene. Deretter viste vi en videofilm. Det var ikke den vi hadde annonsert, som vi hadde fått låne av Arne Fjortoft i World-view international foundation. Den var om aids, på nepalsk, i 18 minutter satt en nepaleser og snakket om problemene. Heldigvis var Dinesh Amatya i Nepal i sommer. Han hadde med seg videoen - Nepal - where the legends live. Vi så den delen som handlet om "handicraft". Deretter serverte vi norske fødselsdagskaker laget av Kirsten og Marit. Kvelden ble avsluttet med lotteri.

Marit Kleppa

The Independent, 15 December 1993

WANDERLUST

Peace Stupa In Buddha's Birthplace

By Achyut Wagle

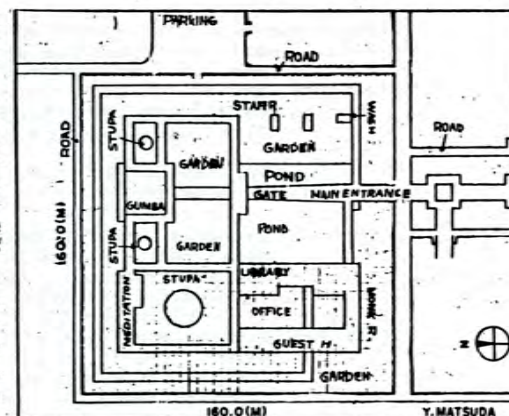
"May all peoples live in a spirit of harmony."

With this beautiful and meaningful motto, Sokyo Religious Corporation of Japan, as part of a new strategy for world peace, is engaged in construction work of stupas in different countries. Registered in 1985 Sokyo, with initial financial backing from Tomi Saburo Hashimoto, a Liberal Democratic Party politician, has acquired its biggest plot of land in the Lumbini Monastic Zone (LMZ), measuring 52 Ropanis, and consecrated the land Nov. 12. Sozan Umehara, a 32-year-old monk and Founder-President of Sokyo, who was in Kathmandu recently, told *The Independent*, "In the present mechanised and

religious aspects are undermined and every corner of it is affected by violence, so we want to spread the peace message of Lord Buddha by building Peace Stupas in as many countries as possible."

This Lumbini Project will be the fourth and most ambitious one after their venture in Ibaraki Prefecture Stupa of Japan (1990), Sirupari World Peace Pagoda in Nuwakot, Nepal (1991) and Chiangmaing Stupa of Thailand (1992). "In Lumbini, the US\$ 4 m were collected as a levy on member monks in Japan will be spent to build a stupa, a cultural centre, a religious teaching school, a guest house, meeting hall, pools, a garden and monks' residence," said Umehara.

Explaining the reasons for allocating the second-largest project to Nepal, Umehara said "It is the birthplace of Buddha, first and foremost. And, in Japan, people think Buddha was born in

Sokyo Lumbini Project layout. Design: Y. Matsuda

India. As soon as we complete construction, by 1998-99, many Japanese may come to see the place and know the reality."

The Centre and the Coordinating Pagoda will be made in Iwate and Tochigi prefecture of Japan which will be two hundred times bigger than the Lumbini Project. Then more stupas in Burma, India, Sri Lanka, the Philippines, Malaysia, S. Korea and Taiwan will be constructed. Monks and other religious workers will exchange visits for building peace networks. □

Fjønarets Årsberetning ble av en eller annen grunn ikke trykt opp. Hvor kommer den?

NORGE-NEPAL-FORENINGEN

ÅRSBERETNING

For perioden 8/10 1992 til 23/11 1993

Styret har i perioden hatt følgende sammensetning:

Formann:	Ane Haaland#
Nestformann:	Vibeke Eikås#
Kasserer:	Yngve Gauslå
Sekretær:	Wenche Fossum#
Styremedlemmer:	Stein Bie
	Marit Kleppa
	Ragnhild Krogvig Karlsen
	Basudha Gurung#
	Elbjørg Erstad#

Personer merket med # er på valg i år.

Foreningen har hatt et nytt aktivt år med godt besøkte møter på et vidt spekter av tema. Vi har blant annet utvidet vårt geografiske perspektiv til Bhutan og følgene av de politiske problemene der for den delen av befolkningen som har nepalsk opprinnelse. Videre har vi hatt besøk av to framtrepende nepalesere på møtene: Menneskerettighets-aktivist Bishwa Kant Mainali, og professor i sosialantropologi Ganesh Man Gurung. Tre av møtene har dermed hatt menneskerettigheter og den politiske situasjonen som tema, og det har skapt mye frisk debatt.

Økonomien er fremdeles solid, og medlemstallet er stabilt.

Det er avholdt ti styremøter og fem medlemsmøter, pluss årsmøtet 23/11, i perioden. Temaer på medlemsmøtene har vært:

- 27/11/92 Bhutan - det tapte Shangri-La? Hvorfor flykter nepaleserne fra landet? Ved sosialantropolog Unni Wikan og journalist Merete Lindstad.
- 1/3/93 Turisme og naturforvaltning i Nepal, ved professor i tropisk økologi, Per Wegge.
- 19/4/93 Festmøte med dal bhat for å markere revolusjonen i Nepal for tre år siden. Olav Myrholm og professor i sosialantropologi, Ganesh Man Gurung fra Tribhuvan University orienterte om den politiske situasjonen.
- 24/5/93 Menneskerettigheter i Nepal. Advokat Bishwa Kant Mainali fra Forum for the Protection of Human Rights i Nepal orienterte om menneske-rettighetssituasjonen. Representanter for norske organisasjoner som arbeider i Nepal orienterte om sitt engasjement på dette området: Julian Kramer fra Redd Barna, Per Kværne fra Den Norske Tibet-komiteen, og Tore Lindholm fra Institutt for Menneskerettigheter.
- 5/10/93 Mustang - et tibetansk kongedømme i Nepal. Lysbildeforedrag ved Carl Emil Pettersen.
- 23/11/93 Årsmøte. Hallvard Kåre Kuløy: Tibetanske tepper.

Flere av møtene har vært gjennomført på engelsk, av hensyn til våre nepalesiske deltakere og medlemmer.

Hamro Patrika ble satt under lupen gjennom en medlemsundersøkelse for å få råd om hva slags blad medlemmene ønsket. Resultatet var enstemmig: Medlemmene setter pris på fyldige reportasjer og bakgrunnsstoff til temaene som tas opp på møtene, samt andre artikler om Nepal både på norsk og engelsk. HP er en viktig kilde for medlemmene til informasjon om Nepal, og spesielt til de som bor utenfor Oslo og ikke har anledning til å komme på medlemsmøtene.

Dag Norling har fremdeles velvillig redigert HP, og har nå endelig fått en sterkere avløsning: Ragnhild Krogvig Karlsen skal gå i lære hos Dag, og har sagt seg villig til å gradvis overta som redaktør, med god hjelp av redaksjons-komiteen. Denne komiteen har bestått av Ragnhild, Yngve Gauslå og Stein Bie, med tidvis bistand fra andre medlemmer og styremedlemmer. Flere av medlemmene som svarte på spørreundersøkelsen om HP sa seg villige til å bistå med oversetting og redigering av artikler fra tid til annen, og styret regner med at redaksjonskomiteen nå kan styrkes av disse og andre interesserte "journalister".

Møtet med menneskerettighets-aktivisten Bishwa Kant Mainali representerte en ny satsing fra styret: Vi har vært opptatt av å kunne invitere nepalesere med ekspertise på tema som er relevante for foreningen. Gjennom samarbeidet med andre interesse-organisasjoner for Nepal prøver vi å få informasjon om besøk av nepalesere i Europa, slik at vi kan invitere dem til å legge vegen om Norge. I dette tilfellet var det samarbeidet med den tyske foreningen som ga resultater: Mr. Mainali skulle delta på en høring om barn og menneskerettigheter i Tyskland, og ville gjerne legge vegen om Norge. Han var vår gjest i en uke, og styret vil gjerne få rette en takk til alle medlemmer og styremedlemmer som åpnet sine hjem for Mr. Mainali - på godt nepalesisk vis! Mr. Mainali besøkte blant annet flere private organisasjoner, Institutt for Menneskerettigheter, advokat-kolleger, Stortinget og Rotary Club.

Styret nedla mye arbeid i organisasjonen av dette besøket, og konkluderte med at det var verd innsatsen, og at vi burde kunne klare ett slikt besøk i året, hvis anledningen byr seg.

Styret har ellers fortsatt sin utveksling av informasjon med andre Nepal-foreninger, i Danmark og i Canada.

Den bebudede oppdateringen av informasjons-brosjyren om Nepal har dessverre ennå ikke sett dagens lys. Den representerer etterhvert et svart eksempel på brutte løfter fra styret (som skulle presse forfatterne til å gjøre produktet ferdig), og vi regner med at det nye styret vil kunne bringe denne saka i havn.

Foreningen har i alt 175 medlemmer, fordelt på 137 enkeltmedlemmer, 30 familier og åtte organisasjoner. To familier og 14 enkeltmedlemmer har ikke betalt kontingenten for 1993.

Proverbs:

- * समुद्रको भन्दा खोलाको आवाज बलियो
The stream makes a louder noise than the sea.
- * जंगलको काँडा तिरिदार्नु पर्दैन
The thorn in the forest needs no sharpening
Nepalux book of Proverbs, Kesar Lal

WANDERLUST

Yeti & Yaks

A Trek In The Khumbu

By Angela L. Avagliano

The Himalayas. Mount Everest. Isn't that what most of us visit Nepal? Last year I, too, planned a *Khumbu* trek, but one week before my scheduled departure, I stumbled into a pothole and broke two right-leg bones. It was a major injury requiring extensive surgery and six months' convalescence. This season I decided to try again despite the fact that I hadn't hiked for a year, and I wasn't sure how the leg would hold up.

Day one began auspiciously. The sky was clear as I boarded the eighteen-passenger Twin Otter aircraft in Kathmandu with my faithful guide of many years, Chheduk Man Lama and three friends, heading for Lukla (9,350). I had heard about hair-raising mountain flights and, brave soul that I considered myself, opted to sit in the first row behind the crew. We climbed above the cloud cover and, for forty minutes, were treated to spectacular sights of snow-capped mountains. As the craft began its descent, all I could see was the swirling mist of clouds engulfing us. I chewed at my fingernails.

Miraculously, the pilot found a hole in the clouds, and directly in front of us, on the steep side of a mountain, was a few hundred feet of dirt runway. The plane thumped down and bumped along the field, travelling a lot faster than I liked. My companions and I exchanged glances that said, "If this plane doesn't stop soon, we'll end up in that mountain!" To our great relief, the runway sloped uphill, and the plane finally slowed to a dramatic stop. We had arrived!

Within the hour, lunch was consumed, porters hired, and we were on the *Khumbu* trail heading north down a steep canyon and through a pile of boulders. We passed colorful *mani* stones, their prayers carved in Tibetan, and ambled through unbelievable rhododendron forests — trees twice as high as our heads with showering profusions of pink,

fuchsia, and red blossoms. Coming upon a rickety suspension bridge, giddy with the true spirit of the foolhardy, we raced each other across and arrived in *Phakding* (8,600 feet), a good altitude at which to spend our first night.

The next day our trail climbed, then it descended. And it climbed and descended, and climbed some more. We made half-a-dozen crossings over the *Dudh Kosi*. Some bridges were no more than a pair of tree trunks perched precariously on jumbles of rocks, so we stepped cautiously along (no racing today!) while musk deer grazed on the cliffs above us.

Arriving at the entrance to *Sagarmatha* (Everest) National Park, we presented our trekking permits to the authorities, paid our park fees, and responded to the few questions. (You should have seen the expression on the ranger's face when I said I was fifty-one years old!) A steep climb followed, but we were rewarded with our first views of the *Nuptse-Lhotse* Range. By mid-day we were in *Namche Bazaar*.

Namche Bazaar, at 11,300 feet, is the administrative and trading center of the *Khumbu* region. It has a police checkpoint, a post office, and shops selling everything from bottles of imported champagne to Toblerone chocolate bars, from expedition equipment to plastic beach thongs.

After a lovely day of acclimatizing we hit the trail and headed for *Tengboche* (12,687 feet) and its famous Buddhist *gumpa* (monastery). This was my personal goal, for years I had heard about this wonderful meditation retreat secluded in the Himalayas and surrounded by the most spectacular natural settings: *Khumbila*, *Kangtega* and, off to the north-east, *Ama Dablam* and Mount Everest.

It was snowing lightly when we arrived. The lodges were jam-packed with trekkers, and we considered ourselves fortunate to find dorm space — until we realized that ten strangers would be bedding down with us on the same wooden plank, that is. This cozy

arrangement was a first for me! The clear night sky was aglow with millions of glittering stars. I fell asleep listening to the tinkle of yak bells, a sound I'll associate with *Tengboche* forever.

The next morning we visited the *gumpa*, under reconstruction since the debilitating fire of 1988, when numerous Tibetan treasures were lost. I could have lingered on this awe-inspiring ridge forever, soaking up its silence and serenity, but my leg was doing just fine, and my friends coaxed me onward — and upward. Miniature wild irises, not more than six inches in height, bloomed at our feet.

We took the trail to *Pangboche*, hoping to view some Yeti relics. The Yeti is to Nepal what the Loch Ness Monster is to Scotland and Bigfoot to North America, but we were disappointed to learn that the bones had been stolen recently.

On we trudged, taking the fork that led to *Dingboche* (14,780 feet) and shared the trail with yaks and *dsos*, a hairy crossbreed between a cow and a yak. For the next few days we struggled, straining all our muscles. Rest stops became more frequent. Our constant companions, *Ama Dablam* and the *Lhotse-Nuptse* wall, loomed in the distance and provided the inspiration we needed to continue putting one foot in front of the other.

Accommodations on the *Khumbu* trail were simple. We shared small huts with fellow trekkers and heavy-duty climbers. Conversation was lively. War stories were shared, and advice asked and given. Plus, how could one miss out on such sumptuous meals? We ate boiled potatoes, fried potatoes, French Fried potatoes, mashed potatoes, and more boiled potatoes. For variety we added a fried egg or two, some *chapatis*, and *Rara* instant noodles.

Opportunities for personal hygiene were rare. Each of us selected a favorite rock, but no one lingered too long in their personal powder room, due to the falling snow and the friendly

yaks grazing and looking on. A basin of warm water was available for a fee at select lodges, but the weather was so cold we could barely splash a few drops on our faces before our hands chapped. After I trekked, ate, and slept in the same clothes for a week, I was beginning to smell as bad as a yak.

We continued on to the *Khumbu* Glacier and stumbled through the terminal moraine (the rocky debris deposited by the glacier), all the time climbing steeply. At the top of a high pass we came upon a row of stone monuments built in memory of climbers and their Sherpa guides who perished in pursuit of mountain peaks. I added a stone to the memorials and continued my walk to *Lobuche* (16,175 feet).

As we gained altitude the weather grew colder, the lodges scarcer. We finally lit on the idea of sending Chheduk Man ahead each morning to secure sleeping spots for the day's end.

In the evenings, after our newest potato dish, the big decision was whether to remain in the kitchen with the smoky cooking fire (and the little warmth it generated), or squeeze into a bunk. Each night (since electricity was left far behind in *Tengboche*), we crawled into our sleeping bags earlier and earlier. Soon, 6:30PM began to feel right. We no longer complained about sleeping alongside snoring strangers, for the body heat was welcome.

A big decision each night was berth selection: upper or lower? Upper bunks were difficult to negotiate with a bad leg, due to the frequent ship-style ladders. These usually didn't create too serious an obstacle for me, but at *Lobuche* the design was unique. About three feet from the floor, attached to a two-by-four vertical beam, was a wedge-shaped step, with another about three feet higher. Hanging from the ceiling was a rope fashioned from some dirty old rags that the climber could grasp and use to pull himself onto the sleeping platform. "I can do this," I thought, "no problem."

I got my second foot onto the second wedge and reached for the rope, but something went wrong and the next thing I knew, I was eight feet above the mud floor swinging wildly across the room like Tarzan. I bruised a rib so, suitably embarrassed, accepted a boost from a friend below. Being in an upper bunk provided a small element of privacy but made middle-of-the-night trips to my rock undesirable. The alternative was to risk being stepped on by an upper-bunk inhabitant who braved the weather to visit his rock in the middle of the night.

It snowed heavily most nights, but mornings were crisp and clear and the views of *Nuptse* were breathtaking. Our small, stout-hearted group continued north, walking through the west side of the *Khumbu* Valley and ascending a slippery trail beside the *Khumbu* Glacier. The rubble-covered trail got tougher to negotiate as we scrambled several times across side moraines. At last we straggled into *Gorak Shep* (17,000 feet) the foot of *Kalapatthar*. Everest Base Camp was now only a three-hour hike away. We selected the best-looking stone hut to be our home for the next few days, and were entertained by Tibetan snow cocks foraging for meals a few feet away.

About six inches of new snow fell that night. In the morning it was impossible to distinguish the snow-covered boulders from the snow-covered yaks. According to the guide books it was an "easy one and one-half hour walk" from *Gorak Shep* to the top of *Kalapatthar* (18,450 feet), for which we would be rewarded with the most majestic mountain view

in the world.

Well, two hours after I started my assault on *Kalapatthar*, picking my way through rocks, ankle-deep in snow, I felt no closer to the upper reaches of *Kalapatthar* than if I had been in Kathmandu. I struggled and sweated. The sun burned brightly, so I removed my jacket. The sound of avalanches rumbled ominously in the distance. But the guidebooks were right. I was face to face with the imposing *Pumori*, the stately *Lhotse*, and an unobstructed view of the South Col of Everest!

The sound of helicopters marred the day. There was trouble on Everest, and a rescue operation was underway, a grim reminder of how dangerous the Himalayas can be. On April 22, 1993, Pasang Lhamu Sherpa achieved the distinction of being the first Nepali woman to conquer *Sagarmatha*. But as the summit team descended, Sherpa and her colleague, Sonam Tsering, were unable to make it down the mountain due to adverse weather. The choppers were out looking for them. Would a few more stones have to be added to the memorial for the climbers?

We never did undertake the three-hour trek from *Gorak Shep* to Everest Base Camp (where nineteen expeditions were in various stages of attempts on the world's highest peak), because we were anxious to return to the luxuries of *Namche* — hot showers and yak steaks. ☐

(Nepal Traveller)

Red-Eye And...

Two women friends and I were trekking in Solo Khumbu. Because I had injured my leg, we could not walk from *Namche* to *Tengboche* in a day, so we had to stop at *Sangnasa*, a cluster of four houses just after the turning to *Khumjung*. We asked for accommodation at *Sangnasa* Lodging And Fooding, a large house with blue windows on the uphill side.

A young man told us offensively that we could stay there only if we had sex with him. We naturally refused point-blank. His manner became more offensive and, when I objected, he beat me up, giving me a black eye. The other Sherpas in the lodge then intervened. After picking up

my scattered possessions, they told us he had gone to *Khumjung* when in fact we could see him hiding. Then they rudely slammed the door on us. The neighbours, who took us in, told us he worked there. On our return we plucked up enough courage to enquire at the lodge. The wife of the owner, Sonam Jangbu Sherpa, pacified me with tea, and gave conflicting stories about the man being a guide to other trekkers. Plainly she was worried because we had talked widely about the attack, so word could spread and damage her business.

I have even heard that I was supposed to have attacked the man, but how could a lame woman twice the man's age do such a thing? In fact I only defended myself to reduce chances of

personal injury. Knowing the attitudes of the Nepali police, we saw no point in reporting it, apart from being able to send a letter to a guide book about the incident with the statement that the police did nothing. The police, in ordinary clothes without identity badges, predictably ignored the report. Language was not a problem as I speak sufficient Nepali. They laughed and played cards until one walked too close and molested me.

The incidents completely marred our enjoyment of the trek. I have visited Nepal a dozen times and remember when it was a safe country, but may I ask how women are supposed to be sure of trekking safely if police inaction complements criminal behaviour?

Buddhist Research Centre

Colombo (Xinhua):

A Buddhist Research and Information Center has been launched in Sri Lanka under the auspices of the Pali and Buddhist University (PABU) here.

The main objective of the center is to gather and preserve information relating to Buddhist studies and encourage research work, university sources said Tuesday.

While promoting researches locally, information on Buddhist research undertaken by foreign countries will be computerized and preserved in the center, sources noted.

The center which also has the backing of the ministry of Buddhist affairs and the Sri Lankan national council of UNESCO will hold a workshop here next month to explain its work to local and foreign scholars.

Apparently it is no longer safe to trek with friends but, while some good companies exist, I have had various treks with registered companies manipulated by rude lazy rogues to their own advantage. In fact, sometimes I seemed to be paying thugs and vandals to accompany me. At least one wealthy trek company owner actually rapes tourists, and presumably maintains his respectability by bribing the police to drop cases against him! What future can Nepali tourism have when 50% of its visitors risk harassment and danger?

Ruth Thomas
Baneshwar, Kathmandu

Studerer jordskjelvsikring i Nepal

Fire hovedfagsstudenter fra NTNU har brukt siste halvår på å kartlegge 12 500 hus i Kathmandu i Nepal og foreslå tiltak med tanke på jordskjelvsikring.

I SEPTEMBER i fjor pakket 4. årsstudentene Ulla Nilsen, Bodil Nohre, Ketil Asklien og Ole Bjørn Bakke ved Fakultet for bygningsingeniørfag snippsekken og la veien til Nepal på jakt etter stoff til hovedfagsoppgaven sin. Oppgavetekstene til fjorårets diplomkandidater ved NTNU virket snevre og lite forlokkende på firkjloveret. Da hørtes Nepal atskillig mer spennende ut.

AKTUELL PROBLEMSTILLING

I drøye tre måneder bodde studentene på Shangri-La Guesthouse i Kathmandu. Hver dag vandret de gatelangs med kart, papir og blyant i handa for å danne seg et bilde av bygningsmassen i den nepalesiske hovedstaden.

- Jeg tror vi har vært innom hver bakgård og krinkelkrok i byen, smiler Ole Bjørn Bakke. - Ofte med hjertet i halsen for å få ei blytt søppel i hodet eller spytt fra et vindu i tilfelle en nepaleser har "renset halsen for onde ånder" på morgenen.

- Hva gjorde dere helt konkret?

- Vi ville prøve å lage en risikoanalyse med tanke på jordskjelv: Hva vil skje med bygningsmassen ved et gitt skjelv? Hvor stor del av bygningsmassen vil kollapse? Hvor omfattende vil de økonomiske skadene bli, og hvor mange menneskeliv vil gå tapt? Utifra en spesiell metode, kan vi lage "koter" som på et kart, som viser større og mindre skadefang i deler av byen alt etter bygningsmasse.

- Dette er en ganske aktuell problemstilling, forklarer Unni Nilsen. - Hele Nepal er seismisk aktivt, og Kathmandu har allerede hatt to større skjelv. Verst gikk det for seg i 1934 da 7-8000 mennesker ble drept og store deler av byen ble rasert. I 1988 var det et mindre skjelv som også forårsaket skader. Daglig forekommer det registreringer, og det forventes et større skjelv innen ti år. Man skulle tro at folk var engstelige og opptatt av dette faktum, men både vanlige folk og offentlige instanser er overraskende lite interesserte. Dette er også et av de største hindere for å få i gang tiltak som kan bedre sikkerheten deres.

- Vi trodde kanskje at universitetet i Nepal hadde undervisning som omhandlet jordskjelv, sier Bodil Nohre. -men både innen geologi og arkitektur er temaet nevnt med en bisetning. En bygningsprofessor fortalte oss at man hadde prøvd med et kurs en gang, men at det ikke var noen interesse for dette blant studentene.

ILLEGAL, HALS-BREKKENDE BYGGING

De norske studentene var himmelfalne over hva de opplevde av bygningstekniske løsninger i Kathmandu. Byen, som har ca. 400 000 innbyggere, har akutt boligmangel. Husene bygges med flate tak slik at man kan plusse på med etasjer oppover etter hvert. Selv om direktivene foreskriver at man ikke får bygge over 45 fot (tilsv. 5 etasjer), gir man en god dag i dette og setter opp tårnlignende halvetasjer eller påbygg opp til 7 etasjer over en lav sko.

- Det verste er at det bygges på uten at man foretar forsterkninger, sier Ketil Asklien. Det er

også vanlig at et oppriktelig hus skjæres av og deles loddrett så vinduer kuttet og dører slager. Dette skjer når far i huset dør og boligen skal deles mellom sønnene. Siden tonten er det verdifulle, deles huset på tvers i like store deler for rettferdighets skyld.

Ulla Nilsen jobbet med byplanmessige forhold som kan minske jordskjelvsikader. Hennes oppgave var å vurdere hva som fantes av rømmingsveier, tilgang til åpne plasser, og steder å huse folk etter et skjelv.

- Jeg fikk enkelte ganger klaustrofobi av å gå i gatene, forteller hun. - Sentrum er fullstendig bygget igjen. Gater og smug er så trange at alt ville rase sammen og stenge for ferdsel om det kom et jordskjelv. I tillegg finnes det ingen byplanlegging. Folk bosetter seg i områder som til og med er spesielt sårbare seismisk sett. Byggingen er illegal. Det finnes ingen standarder eller regler. Om man hadde fått innført en standard på byggingen og et kontrollapparat, ville man ha

kommet langt. I dag er det pengene som rå. Kan man betale politi eller andre instanser, har man også makt til å foreta seg det man vil.

INDIREKTE HJELP

Umiddelbart virker totalbildet ganske håpløst. Hva kan fire blåstølte idealister fra Norge utrette med tanke på jordskjelv i et samfunn som dette? Begrenses man bare til å være turister en kort periode? For så å dra hjem igjen til trygge, gode Norge en opplevelse rikere og forhåpentligvis med nok stoff til en god diplom?

- Er det slik realitetene er?

- Ugangspunktet vårt er jo ikke å bedrive u-hjelp. Først og fremst er det meningen at vi skal få erfaringer og lære noe, mener Ole Bjørn Bakke.

- Likevel er vi med på å sette fingeren på problemene. Diplomene våre vil bli trykt opp og sendt ned. I litteraturen vi fant i Kathmandu, var det en rekke henvisninger til tidligere rapporter gjort av NTNU-folk, så arbeidet tæes alvorlig nok. Det er også et visst

håp om at noe blir satt i gang på området nå. Private ingeniørgeselskaper har begynt å jobbe med saken. Jordskjelvspekter har blitt invitert i det siste, og utenlandske organisasjoner forsøker å få utarbeidet bygningsstandarder.

Men det må jobbes på flere plan. Politikerne viser liten vilje, og offentlige organisasjoner i Nepal er ofte betente....

- Hva sitter dere selv igjen med? Det kan neppe være så mye matnyttig å ta med seg med tanke på norske bygningsforhold?

- Nei, jordskjelv er neppe faglig aktuelt for det vi kommer til å jobbe med senere, medgir gjengen nølende, men legger til at de har lært utrolig mye av selve prosessen.

- For det første er det meningsfullt å jobbe når man ser behovet er så stort som det er, sier Ulla.

- Jeg synes jeg har lært utrolig mye. Bare det å stå der nede - kjempetrøstret - og stange hodet i veggen gang på gang - fordi man jobber med en kultur som er så helt ulik Vesten. For å få tilgang til et kart, må man kanskje bruke ei uke på å få underskrifter - og passere rekkevis av byråkrater. Slike utfordringer lærer en av, mener Ole Bjørn.

Om en uke skal diplomoppgaven leveres. Sensor vil være professor Janik Petrovski ved Jordskjelvinstituttet i Makedonia. Så får man se om studentene på Gløshaugen har fått med seg det vesentligste fra oppholdet blant de fattigste av de fattige.

AV ÅSE DRAGLAND

"Nepalstudentene" studerer en av de mange husskissene de har laget fra Kathmandu. Fra venstre: Bodil Nohre, Ketil Asklien, Ole Bjørn Bakke og Ulla Nilsen (sittende). (Foto: Åse Dragland)

Jeg må innrømme at det er få steder turismen har skapt større problemer enn i Nepal. Drevet av et desperat ønske om økonomisk vekst, har myndighetene påført Nepal en turisme landet ikke kan absorbere. Skoger er ødelagt, naturstier dekket av søppel og Himalayas hellige fjell er forvandlet til store skrothauger.

Sir Edmund Hillary på en konferanse om turisme i Nepals hovedstad Katmandu.

Drømmeland i krise

Nepal – «Drømmelandet i Himalaya», «Virkelighetens Shangri La» – er i dyp krise. Etter 25 år som turistattraksjon er dette engang så bortgjemte hindu-kongedømmet på randen av kulturelt kollaps. Turiststrømmen, med over 300.000 besøkende i året, er mer enn landet kan makte.

Til tross for denne invasjonen av kjøpersterke utlendinger, er Nepal fortsatt et av verdens fattigste land. I turismens kjølvann har det fulgt kulturelle og økologiske problemer som fortoner seg som uleselige.

Paradoksalt nok er det utenlandske Nepal-elskere, ofte folk som selv har vært med på å lede turiststrømmen til landet, som nå er mest bekymret over utviklingen. Og Sir Edmund Hillary, newzealenderen som sammen med indiske Tensing Norgay var den første som besteg Mount Everest, er bare en av mange kvalifiserte utlendinger som gjerne vil justere kursen for en nasjon som lever av å selge sin mystikk.

Frem til 1951 var Nepal et lukket land, ukjent for selv de største Asia-entusiasterne, likevel myttempenet i kraft av sin geografiske beliggenhet ved foten av Himalaya. Etter hvert som stadig flere vestlige, først og fremst geologer, botanikere og andre forskere, tok seg inn i landet, fikk omverdenen høre om «Smilets land» – et harmonisk samfunn med en sammensatt og rik kultur.

Dessverre er den tid forbi da reportasjer om Nepal utelukkende kunne handle om de majestetiske fjellene, de vennlige menneskene, de gullforgylte templene, den spesielle arkitekturen og den fredelige sameksistensen mellom hinduer og buddhister.

Forsøpling og narkotika

Det man nå tvinges til å rapportere om, er politisk turbulent forhold i forbindelse med landets prøvende skritt i demokratisk retning, alvorlige narkotikaproblemer, korrupting, erosjon, plyndring av templer og en dramatisk forsøpling forårsaket av klatrekspedisjoner og fotturister. Bildet av Nepal som «Drømmelandet» har definitivt slått sprekker.

Helt fra de første oppdagelsesreisende fant frem til Katmandu og de mange små kongedømmene i dalene under Himalaya, har dette området blitt skildret som «Gudenes land». Betegnelsen er passende også den dag i dag. I pakt med tradisjonen har både hinduene og buddhistene vært flittige tempelbyggere, og ethvert tempel, selv det minste, har vært utsmykket med malerier og skulpturer med religiøse motiver. Denne kunstutfoldelsen har opp gjennom historien vært enorm, og allerede i forrige århundre ble Nepal omtalt som et skattkammer for antikikk kunst.

I og med at landet aldri har vært underlagt noen grådig vestlig kolonihær, var det kunstnerisk sett et uberørt land som satte døren på gløtt i 1951. Men straks viste det seg at åpenheten hadde sin pris. Ærefrykten for den bortgjemte kulturs gudsyndyrkelse var kortvarig, og gjennom de siste 40 årene har landet blitt systematisk plyndret. I dag befinner størstedelen av den nepalesiske kunstkatten seg i offentlige og private samlinger i Europa, USA, Australia og Japan.

Plyndringen fortsetter

Nepalesiske myndigheter har hatt små ressurser å sette inn for å forhindre tyveriene, noe som betyr at plyndringen bare fortsetter. En av dem som har forsøkt å kartlegge omfanget er den tyske journalisten og forfatteren Jürgen Schick. Han er tidligere advokat, og de siste ti årene har han foretatt omfattende reiser i landet. Det han hittil har kunnet påvise er skremmende. På 200 steder i og omkring Katmandu har han funnet synlige spor etter tyverier av statuer, ornamenter, dekorerte tempelvegger og malerier. Ja, til og med hele templer er blitt stjålet.

Heldigvis kan man både i Katmandu-dalen og andre steder i landet finne flere tusen år gamle tempel-områder og hellige steder der alt står urørt, men stadig oftere rapporteres det at kunstverk fjernes i sin helhet, eller at hoder er blitt kappet av gudestatuene. I og med at Nepal nå har god forbindelse med omverdenen, blant annet med daglige flyruter til India og Thailand, og ukentlige direktefly til Tyskland, ser det ut til å være en smal sak å smugle ut selv større kunstgjenstander.

At nepalesiske myndigheter i flere tilfeller må ha latt seg bestikke til å velsigne ugjerningene er hevet over tvil, blant annet fordi mange av tyveriene har krevd omfattende utstyr som heisekraner, boreutstyr og lastebiler. I tillegg har de vært tidkrevende å gjennomføre, og det er påfallende at de aldri er blitt oppdaget før det har vært for sent.

Guder stjålet

Blant de mange tyveriene er det to som skiller seg ut som frekkere enn andre: I 1984 ble en av statuene av de to hindugudene for skjønnhet og kunnskap, Lakshmi og Vishnu, stjålet fra et av torgene i Hakhtapur, nabobyen til Katmandu. Året etter ble en større Buddha-statue fra et av buddhistenes helligste tempelområder, Swaiambunath vest i Katmandu-dalen, borte selv om den var så stor og tung at det måtte minst fem mann til å rikke den med muskeltkraft. Nepalesisk politi fant aldri noen spor i saken.

Katmandu står på Unescos liste over spesielt verneverdige kulturområder, men FN-organisasjonen står maktesløs overfor et velsmurt maskineri styrt av internasjonale kunsttyver.

«Gudenes land» er på god vei til å bli «Det gudløse landet». Også nepaleserne selv hever nå stemmen og kritiserer myndighetene for å være passive tilskuere til, og direkte deltakere i plyndringen av landet.

Kunda Dixit er journalist, og bekymret skriver han: «I år 2000 vil det knapt finnes et intakt tempel tilbake, og det nepalesiske folk må legge ut på pilegrimsreiser til vestlige museer for å holde andakt for våre egne guder.»

Fleire av de lettest tilgjengelige delene av landet anses i dag som kunst-frie, «støvsugd» av samlere fra Vesten og Japan. Bronsestatuene som de første besøkende ble mektig imponert over er borte, men aller verst er det, mener Jürgen Schick, at nasjonen mister sine guder på denne måten.

Klatrer-invasjonen

Et annet nepalesisk problem som vi her hjemme lett kan forholde oss til, er forsøplingen av fjellene. Siden Mount Everest ble erobret i 1953, har ingen tall på hvor mange klatrere som har gitt seg i kast med fjellene i Himalaya, fjell som for den nepalesiske og tibetanske befolkningen i området er helligdommer.

I løpet av en eneste mai-dag i fjor stod 37 personer på toppen av verdens høyeste fjell, og på de 41 årene som har gått siden Sagarmata, som er det nepalesiske navnet på fjellet, ble «beseiret», har de brave klatrerne lagt igjen minst 16 tonn søppel: tomme oksygenbeholdere, blikkbokser, isøsker, tau, kokeutstyr, tomflasker, plastposer og toalettpapir. Alt sammen er etterlatt for å gjøre hjemveien lettere. I ekstreme tilfeller har også omkomne klatrere blitt etterlatt i fjellet, og blir der for alltid, som godt bevarte stivfrosne lik.

Hittil har det vært minimal kontroll av hva utlendingene foretar seg på ekspedisjonene. Så lenge de har betalt den avgiften staten krever, har alt vært tillatt. Utad har myndighetene uttrykt bekymring over forsøplingen, men trusler om å stenge de mest populære fjelltoppene har hittil ikke ført til annet enn oppslag i vestlige massemedia og enda større interesse.

Økologiske problemer

På slutten av 1980-tallet tjente Nepal i overkant av 400 millioner kroner årlig på turisme. Mesteparten av pengene kom fra de store internasjonale klatrekspedisjonene. Turismen alene skaffet da som nå en sjettedel av landets valutainntekter, og sammen med produksjonen av gulvtepper, som også er turistrelatert, er turistindustrien uunnværlig for Nepal.

Dersom ikke turismen i tillegg til å skaffe dollar, D-mark og yen, også hadde påført landet økologiske problemer det viser seg å være umulig å kjøpe seg ut av, hadde alt vært såre vel. Inntil man tok de økologiske problemene inn i regnskapet, innbilte nepalesiske myndigheter seg at landet var på vei ut av fattigdommen.

Men fattigdommen bare øker. Barnedødeligheten er stor, den gjennomsnittlige levealderen på under 50 år, og landets knappe 20 millioner innbyggere sliter med alle typiske u-landsproblemer. Og når Nepal nå befinner seg på randen av stupet også økologisk sett, er fjellklatrerne og fotturistene så avgjørt medskyldige. «Trekkkerne» – fjellvandrere som overfladisk sett er harmløse naturnytere med stor interesse for

nepalesisk kultur, er når alt kommer til alt med på å utarme landet.

En hær av hjelpere

I fjor vandret det minst 70.000 fotturister rundt i de lavere områdene av Himalaya. For at opplevelsen av landet og fjellene skulle bli best mulig, stilte 150.000 guider, bærere, kokker og andre tjenestevillige nepalesere opp for betaling. Til sammen ble dette en hel hær, og tre fjerdedeler av denne hæren hadde tre av landets mest sensitive områder som mål: Annapurna, Langtang og Khumbu-Everest-området.

Dersom vi så tar med at et tusentall klatrere krevde 8000 bærere for å få utstyret sitt inn og ut, forstår enhver at det ikke lenger er mulig å snakke om fjellturisme i uberørt natur.

Fjell-turismen har ført til at Coca cola-kulturen har funnet grobunn helt opp til de høyestliggende landsbyene på over 5000 meters høyde. Og om fjellklatrerne må svare for minst 16 tonn søppel bare på Mount Everest, så etterlater fjellvandrerne seg anslagsvis 22 tonn søppel hvert eneste år. Bare en liten del av dette avfallet kan brytes ned av naturen selv. Resten forårsaker store problemer på mange områder.

Toalettpapir-ruter

Det som for 20 år siden var spektakulære vandringsruter har nå fått betegnelsen «toalettpapir-rutene». Erfarne bærere og fjellførere sier at det ikke lenger er mulig å gå seg vill i Himalaya. Det er bare å følge toalettpapirerne. I og med at svært mange av rutene «spontan-toaletter» ligger ved elvebredder, har dette ført til bakterier i drikkevannet, og en forverret helse for folk som bor langs rutene. Titusenvis av spebarn dør hvert år av diaré og andre sykdommer vannet bærer med seg.

Sherpa omkom i norsk Everest-ekspedisjon

■ LILLEHAMMER: En 26 år gammel sherpa som deltok i en norsk klatreekspedisjon, omkom i et snøras på Mount Everest mandag morgen.

Blant deltakerne i denne ekspedisjonen er også lillehamring og fotograf Eystein Hanssen, tidligere dommerfullmektig i Lillehammer. Are Herrem og fjellmal og vestopplending Leslie Ayres.

Da GLT ringte ekspedisjonen mandag kveld, var deltakerne på vei tilbake til basen på 5.200 meter for å samles til begravelse og minnestund på nepalsk vis.

Vi har ikke bestemt hva vi skal gjøre videre, sa Arne Holm på telefon fra leiren. Dette skal vi ta stilling til nå i løpet av de nærmeste dagene. Vi er alle svært triste over det som har skjedd.

Lillehamringen Eystein Hanssen befant seg ved en annen leir litt høyere mandag kveld, så det var ikke mulig å få telefonisk kontakt med ham.

Ulykken skjedde da en gruppe på tre nordmenn og seks sherpaer var i ferd med å klatre videre fra ekspedisjonens leir til det som skulle bli leir tre ved 12.30-tiden lokal tid, kl. 07.30 norsk tid.

De andre nepalesere ble også tatt av raset, men de ble reddet av sikringstauene, forklarer Arne Holm.

Vi vet ennå ikke hva som skjedde og hvorfor ikke alle ble fanget opp av sikkerhetstauene, om det var teknisk eller menneskelig svikt, sier han. Igen av de norske deltakerne ble skadd i ulykken.

Raset ble utløst om lag 50 meter over stedet der de befant seg. Fire sherpaer ble tatt av raset. Tre av dem falt om lag 100 meter før de ble reddet av sikringstauene. Den omkomne fulg-

Tidligere dommerfullmektig i Lillehammer, Are Herrem, sendte kort til GLT den 25. august. Nå er det uvisst hva som skjer videre med denne Everest-ekspedisjonen.

te raset helt til foten av fjellet, et fall på 700 meter.

Den omkomne, Mingwa Norbu, ble etter kort tid funnet av ekspedisjonsleder Jon Gangdal.

En slik ulykke er det verste som kan ramme en klatreekspedisjon, sier Jon Gangdal.

At et ekspedisjonsmedlem omkommer er dypt tragisk. Jeg klandrer ingen for det som har skjedd. Beslutningene om å klatre i dag ble tatt av seks av de mest erfarne sherpaene i samarbeid med tre meget rutinerne norske klatrere. Selv hadde jeg over radio godkjent dagens klatring. I to døgn har vi venitt på at fjellet skulle rase fra seg, før vi besluttet å fortsette klatringen, sier Gangdal.

Den norske Everest-ekspedisjonen '94 omfatter 22 norske klatrere og 15 sherpaer. De skal ta seg opp til Mount Everest via en meget vanskelig rute.

Vi dro fra Norge den 2. august, og skal etter planen være hjemme igjen ved utgangen av oktober, forteller Arne Holm.

Vi hadde beregnet å bruke fire uker fra 7.000 meter til toppen på 8.848 meter.

Den 25. august sendte klatrerne fra Lillehammer en hilsen til GLT fra leiren på 5.200 meter.

Så ble det klatring på verdens høyeste fjell, skriver Are Herrem, som var med å planlegge denne turen da han var dommerfullmektig i Lillehammer. Å nå denne toppen, var et mål for den ivrige fjellklatrer. Om han når målet, er nå uvisst.

Heartfelt Gratitude

I was extremely glad to read an article entitled — 'Abhorrent Caste System' in this paper on Dec 1 93. I, on behalf of all backward people, would like to thank Abel Singh and support his charges against the false and illogical teachings of Hindu leaders. Indeed, their false preaching of the biased caste system has lead to the misfortunes of Sudras particularly, which is in fact an illegal violation of our human rights.

The false preaching of the Hindu religion has created a very bad impression in the minds of lower caste people. It has hampered their psychological state, physical well-being and emotional health. It has terribly degraded the social, economic and political status of our people. A strong revolution in this system is essential. Abel's letter to the UNO and UNICEF is a primary step in the fight for equal rights for every class in society.

Thanking him again, I request him in addition, to publish his letter in the Nepali language so that his great step can be understood by our literate people.

Mitra Pariyar
Gandaki Boarding School
Lamachaur, Pokhara

Proverbs:

* सज्जन मंगको मित्र्यारी बिलापत, दुर्जनसंगको मित्र्यारी मलपत
Friendship with a good man is like an inscription on stone; it lasts forever. Friendship with an evil person brings on ruin.

* मौला जाऊँद परबंदत
Opportunities come but do not linger

Nepaluse Book of Proverbs, Kesar Hall

Turistbransjen argumenterer ofte med at landsbynepaleserne kan tjene formuer på turismen. Handelen av luksusvarer som såpe, cola, øl og sigaretter gir bra fortjeneste i og med at turistene godtar langt høyere priser enn inne i Katmandu. Men mer penger mellom hendene har ført til et ønske om en høyere materiell levestandard, og også det skaper problemer. For å bygge et større og bedre hus må det felles flere trær i en skog som overutnyttes fra mange sider.

Enorme måltider

De fleste fjellvandrere går i grupper og ofte slår de leir midt ute i naturen. All varm mat blir til over åpen ild med ved fra nyfelle trær. Turistenes krav til solid kost, spellegg og ristet brød, supper og gryteretter, pluss varmt vaskevann morgen og kveld, fører til at hver fjellvandrers forbruker fra fem til ti ganger mer ved enn en nepaleser.

Ifølge en miljøgruppe i Katmandu går det med tre trær for hver varme dusj, og når skogen hele tiden blir mindre, blant annet på grunn av en stor og delvis ulovlig trevareeksport til India, er fjellvandrernes krav til komfort ikke bare urimelig, men også uansvarlig.

Gradvis begynner folk i Nepal å forstå at turist-industrien, «industrien som ikke forurenser», har sine negative sider. Vijaya Sainuj er formann i en nyopprettet organisasjon, Netwac, som skal overvåke turismen i landet. Etter hans mening har strømmen av utlendinger bare vært til skade for Nepal. Vestlig påvirkning har slik Sainuj ser det ført til et mer kynisk samfunn der økonomisk gevinst er et mål i seg selv, og der tradisjonelle religiøse og kulturelle verdier hele tiden må vike for «amerikanisering-en».

De siste årene har Nepals turist-problemer vært tema for en internasjonal debatt, og i det norske magasinet Utvikling fikk 16 år gamle Arniko K. Panday komme til orde med følgende tanker.

«Må vi i Nepal bare godta den skade utlendinger på jakt etter fornøyliser påfører landet vårt? Burde ikke fjellklatrerne være mer bevisst på problemene de skaper og forsøke å redusere skadevirkningene? Kanskje kunne de i det minste forsøke å forestille seg hvordan det ville føles om folk utefra gjorde det samme i deres fjell, strender og fjorder.»

Ekspedisjoner i ke

Men alt fortsetter som før. Ustyrsekspedisjonene står i ke for å utfordre Annapurna, Mount Everest og de andre viktige fjellene i Himalaya. I Nepal håper økologisk bevisste sjeler på at mindre og lettere ekspedisjoner skal komme på mote, og at øko-turismen også skal nå landet. Forhåpentligvis vil det føre til at de hellige fjell kan gjenvinne litt av sin verdighet.

Inntil videre øker forurensningen, kunstskatter blir borte, skogen overutnyttes og en rekke andre problemer gjør fremtidsutsiktene dystre. Siden midt på 60-tallet da hippiene la sin elsk på Katmandu, har hovedstaden hatt ord på seg for å være en by full av dop, men selv de heftigste hippie-årene var problemfrie sammenlignet med dagens situasjon.

Vestlige sosialarbeidere mener det finnes 15.000 heroinmisbrukere i Katmandu, mange av dem barn. Tilsvarende tall for ti år siden var 50.

Et annet og lett synlig problem er forurensningen fra bilene. Før var det selvsagt at man kunne se Himalayas snødekte topper fra byens sentrum. I dag ligger det et teppe over byen, og kun når vinden blåser forurensningen ut av gryten som byen ligger i, skimter man fjellene. Nepals økonomiske trumfkort. Men når valutaintektene skaper flere problemer enn de løser, hjelper det lite at reisebyråer over hele verden forteller oss at «Drømmelandet» eksisterer.

TEKST OG FOTO: JENS-EIRIK LARSEN

DASHAIN

Den store festivalen for Hindu folk feires nå. Nære og fjerne slektninger møtes. De eldre gir velsignelse til de yngre. God mat og drikke serveres. Utallige tempelbesøk og tilbedelse av guder/gudinner finner sted.

← Gudinne Durga tilbes spesielt. Her er det like før hun draper en demon.

Proverb:

आयो दशैं दैले बजार,
गयो दशैं भएन बजार

Dashain comes with a beat of drum;
It goes leaving behind a burden of debt

Nepalese book of Proverbs, Kesar Lal

Småplukk:

The Nepal Sports Journalists Association has presented footballer Basanta Gurung with his 1993 Sportsman of the Year award. Set up two years ago to boost the morale of athletes, which was at a low ebb, it seems to be doing the trick: after being named the winner last year, Gurung went on to play a key role in the national football's team triumph at the South Asian Games in Dhaka. It was only the second time it had won the regional title. "It has encouraged me as well as added pressure to put up a much improved show," said the twenty-four-year-old army captain on receiving his gold medal and 15,000 rupee prize at a ceremony in February. The award is sponsored by a motor cycle company: "We are happy to lend our hand in the development of sports through such gestures," said Mr Manoj Shumsher Rana, the managing director and member of the National Sports Council. "An economic revolution in sports is what is called for at this hour and the private sector should come forward." *Olympic Review*, 5/94

World Bank role in Nepal dam criticised

The World Bank has been censured further by environmental groups for its role in supporting dams in Asia. The latest criticism has been directed at the Arun dam project in Nepal, which involves the diversion of part of the natural flow of the river through a tunnel to generate electricity. This follows recent adverse comment about the Bank's involvement in Chinese and Thai projects [see EDs 81, 82].

The Alliance for Energy, a Nepalese environmental organisation, backed by groups in the West such as Intermediate

- **Manushi for Sustainable Development** is a non-profit NGO involved in research, training, and projects – with a gender slant – on sustainable development. It is currently setting up a resource centre on women and sustainable development. Manushi, Gyaneshwar, PO Box 2682, Kathmandu, Nepal. Tel: +97 71 416067. Fax: +97 71 220215.

"Nepali women, especially in rural areas, work twice as much as their menfolk to keep the household wheels rolling. How can these women, mostly illiterate and devoid of scientific and technological know-how to prevent household pollution, be blamed for environmental degradation or depletion of forest resources?" *Nepal's Independent newspaper*

Technology, has expressed concern about the high cost of the Arun scheme (estimated at \$770 million over eight years) and its appropriateness. They have also accused the Bank of not being co-operative in responding to requests for information, despite its new policy of openness. The Bank's board of directors are scheduled to decide at the end of July whether to loan Nepal \$175 million, through the International Development Association, for the project.

Guardian 13 June

The Environment Digest No. 83-84